

ცნობის ფურცელი

სურათებიანი დამატება

დამატების № 250.

ხუთშაბათი, 2 სექტემბერი 1904 წ.

ბაზმის № 2600

გლვლე-მთაპარი

ანტონ ჩხეიძისა.

II*)

მეორე დღეს, ბზობას, ყოვლად სამოღელელომ ქალაქის სობოროში სწირა; მერე არქიელთან იყო, შემდეგ ერთ ავად-მყოფ გენერლის ცოლთან, და ბოლოს წავიდა სახლში. მეორე საათზე მასთან სადილობდნენ ძვირფასი სტუმრები: მოხუცი დედა და პატარა, რვა წლის ძმის წული კატო. სადილობის დროს ვახაფხულის მზე სულ ოთახში იდგა და სიამოვნებით ანათებდა თერთ სუფრასა და კატოს ქერა თმას. დახურულ ფანჯრებშიც კარგათ მოისმოდა ბაღიდან ფრინველების მხიარული ტვირი-ხვილი.

— ცხრა წელიწადია, რაც ერთმანეთი აღარ გვიანახავს, — ამბობდა დედაბერი. — ლმერთო ჩემო! გუშინ მონასტერში რო შემოგხედეთ, სრულგზით უცვლელათ შეჩვენეთ. მართლაც, ერთი ეს არი, რომ ცოტა ვამხდარაბართ და წვერი დაგვქეღლიანთ, თორემ სხვაფერად რაც ამ ცხრა წლის წინად იყებოდა, ისეც ისა ხართ. ყოვლად წმინდა ღვთის მშობელი! გუშინ ცისკარზე თავის შეკავება შეუძლებელი იყო. მართლაც და უკვლანი ტიროდნენ. რო შემოგყურებდით, მეც უცბათ ტირილი ამივარდა, მე თვითონ არ ვიცი რაათა. კურთხეულ ახს სახელი უფლისა!

მიუხედავთ იმისა, რომ დედა აღერსიანათ ელაპარაკებოდა, მაინც გაბატრებოდა და არ იცოდა, „შენობით“ ელაპარაკნა, თუ „თქვენობით“, გაციინა, თუ დაღვრემილი ყოფილიყო; საზოგადოთ კი დედაბერის თავის მთავრის ცოლობა უფრო ახსოვდა, ვიდრე ეპისკოპოსის დედაბა. კატო გასტრებიით უყურებდა თავის ბიძას, ყოვლად სამღვდელოს: ასე გონია, სცილობს გამოიქნის, ეს რა ადამიანიაო. თავზე გადაკრულ ხავერდის ლენტს უკან კატოს თმა შარავანდივით გაშლიდა, პაკე ცხვირი ასწეოდა და ცხვირი თვალები უფლადა. ვიდრე სადილზე დასდებოდნენ, კატომ ჰქია ვიტება და ამის გამო ეხლა, ლაპარაკის დროს, ბებია აცლიდა ხან ჰქიას და ხან სამარილეს. ყოვლად სამღვდელი დედის ყურს უგდებდა და თან ოგონებდა იმ დროს, როდესაც ისიც და იმისი და-ძმებაც შეძლებულ ნათესავენთან დაჰყავდა. მაშინ შეიღებს დასტრიალებდა თავს, ეხლა კი შეილი-შვილებს და კატო მოიყვანა....

— ვაროს, თქვენ დას, ოთხი შეილი ჰყავს, უმბობდა დედა: ეს, კატო, ყველაზე უფროსია. ჩვენ სიტეს, გროგოლ ლედელს, რადაცა გამოუყარდა, ვახდა უცბათ ავით და „მიძინების წინა ღღვებში გარდაიცვალა. ჩემი ვარო დამჩნა ავრე საცოდავით, უმოწყალოთ.

— ნიკორი რას შერბა? მოიკითხა ყოვლად სამღვდელით თავისი უფროსი ძმა.

— არა უკუის რა, მადლობა ღმერთს. მაგრამ ჰო, აი რა მოუვიდა: იმისმა ვემბ ნიკოლამ სასულიერო სწავლა აღარ მოინდომა და უნივერსიტეტში შევიდა, საექიმოში. ამბობს იქ უკეთესიაო, მაგრამ ვინ იცის!. ყველაფერი ღვთის ნებაა!

— ნიკოლა მეცდრება სჭრის, — სთქვა კატომ და ამ დროს მუხლებზე წყალი გადაისხა.

— დაჯექ, შეილო, კვიანან! შეუტია ბებია და ხელოდან ჰქია გამოაცალა. ახსენე ღმერთი და ჰურის ჰქიას შეუღმექ.

— რამდენი ხანია ერთმანეთი აღარ გვიანახავს! სთქვა ყოვლად სამღვდელით და დედის აღერსიანდ მხარზე ხელი ჩამოუსვა. საზღვარ გარეთ ყოფნის დროს თქვენთვის ძალიან მენადღვლოდა, დედი!

— გადლობათ!

ზირტარტურის დამცვენი. გენერალი სტესესი და იმისი შტაბი.

— ვიჯექ ბოლომ ვაღებულ ფანჯარასთან მარტო-მარტო. გავიგონებდი თუ არა იმ დროს მუსიკის ხმას, უცბათ სამშობლოს ნახვა მომინდებოდა და თან გულზე სევდა შემომაწვებოდა ხოლმე. არავფიქრებ არ დაგიზურებდი იმისთვის, ვინც იმ წამში ჩემ სახლში, თქვენთან მომაურუნდა...

*) იხ. „დავება“, № 248, 1904 წ.

აბაზნელი შებენი უმასხანსდებან უცხოელ კორპორაციონებს.

დღემ გაიღმა, სიამოვნებისაგან სახე გაუბრწყინდა, მაგრამ მალე ისევ დამჯი შეხედულება მიიღო და წარმოსთქვა: — გამაღობთ!

ყოვლად სამღვდელის უცბათ გუნება შეეცვალა. ის შეკურებდა დიდს და ვერ გაეგო.—ათა ჰქონდა მოხუცს მოწიქებით, დაკრთომილი სახის გამოქვეყნებდა ხმა. რა საჭიროა ყველა ეს დედა-შვილობაში, ფიქრობდა ის, და დედა ვეღარ ეწეო. დღედ-მოთავარი დაიღწა, მერე გაეჯავრა თანაც გუშინდელით თავმა ტყვილი დაუწყა, ფეხები სტეხდა და თვეში უგებურათ, ულულუგოთ ეჩვენებოდა; წყლის სმით ვეღარ ძღვებოდა....

სადღის შემდეგ ორი მდიდარი ქალი მოვიდა, მემამულეს ცოლები, რომლებიც საათ ნახევარი გახუმრებულები და დაბლურწულები ისხდნენ. იყო აგრეთვე საქმის გამო ცოტა ყურ-მიძიე არხიმანდრიტი. ამ დროს კედელ დაუცეს სადამოს ლოკისი. მზე ჩასასვლელად დაეჩანა, და დღევ გვიდა. ეკლესიად დაბრუნების შემდეგ ყოვლად სამღვდელს საჩქაროთ იღოცა, მერე ჩაწვა ლავინი და თბილად დაიხურა. ეჩხილებოდა, იმდღეს სუფრაზე მოტანილი თევზი რო აგანდებოდა; ჯერ ხომ მთავარს შეუკი არ აძინებდა და მერე კიდევ ლაპარაკი უწყებდა. მერე ოთახში მშა სისიო მოლოტიკაზე დაბარკობდა:

— იაზონელეს ეხლა ომი აქეთ: იბრჭინა. იაზონელიები და შვედთიღლი ერთი ტომის ხალხია, დღი. ოსმალის მონობაში ერთად იყვნენ.

მერე ებისკოპოსის დედის ხმა მოისმა.

— მერე ღმერთი ვასწენთ, ჩაი ვიახელით და შემდეგ ვიხილეთ მამა გიორგისთან ნოვოხატს, მერე....

ამ ჩაი დაველით? ან ჩაი ვიახელით?—სი მალ-მალე იმგორებდა, ასე გონია ამ დედაცას თავის სიკაცულეში მისი მტერი არა უყვებოდა არც ათეფერი სკდენიათ. ყოვლად სამღვდელის ცოტ-ცოტაობით აგონდებოდა თავისი წარსული. მოაგონდა სენინარია, მერე ვადემია. სამიოდე წელიწადი პეტრესული ერის მასწავლებელი იყო სენინარიაში. მაშინ უსთავილეებოთ კითხვა აღარც კი შეეძლო; შემდეგ ბერათ აღიკვეცა. მერე ხომ ინსექტორება მისცეს; მას უჟან იტიერთიცა დაწერა. როდესაც ის ოცდა თოთმეტე წლისა დაწეს-

რულად არხიმანდრიტით აკურაზეს და რეტორად გაამწესეს. სიკაცულე ეხალისებოდა და ცხოვრების გზა ფიანდაზად დაფიქრობდა. მაგრამ ამავე დროს დაიწყო ავად-მყოფობა, ძალზე გახდა, კინაღამ არ დაბრმავდა; ამიტომ, ექიმების რჩევით, იმუღბებული შეიქმნა ყველაფრისათვის თავი მიტენებინა და საზღვარ გარეთ წასულიყო.

— მერე? იკითხა სისიომ თავის ოთახში.
— მერე ჩაი ვიახელით..... უპასუხა მარამაშა.
— მამაო, თქვენ შეუანე წვეფი ჰქონიათ! წამოიხატა გაკვირვებულმა კატომ და გაციკნა.

ყოვლად სამღვდელის გახსენდა, რომ სისიოს ქაღირას მართლა შეუანე ფერი დასცემდა და ვიღობა.

— ღმერთო ჩემო, ეს რა ნაირი უმწვეფელი ყოფილა! თქვა სისიომ გაჯავრებულს კოლოთი:—მეტუთ ვათამამებული გყოლიათ!... ჩუბათ იყავ ემანდ, ბევრს წუ ლაპარაკობ!

დღედ-მოთავარს ეხლა მოაგონდა ის თვითი ეკლესიაც, სადაც იმან პირველად სწიარა საზღვარ გარეთ ყოფნის დროს. მოაგონდა აგრეთვე თბილი ზღის ხმაურობა. იმას ხუთი მაღალი და სუფთა ოთახი ეჭირა, საშუაო ოთახში ახალი სტოლი ედგა. ბიბლიოთეკაც ჰქონდა; ბევრს კითხულობდა, მზირად წერდა. მოაგონდა—როგორ აწუხებდა სამშობლოს მოშორება, ის ბრძმა ქალი, რომელიც ფანჯარასთან უმდერდა ხოლმე სიყვარულზე და თან გიტარას უკრავდა, როდესაც მომღერალ ქალს ყურს უგდებდა. ის ყოველთვის რაღაც მიხეზით თავის წარსულზე ფიქრობდა.

მაგრამ აი გავიდა რვა წელიწადი და არხიმანდრიტი გემოწევის რუსეთში. ეხლა ის ქორ-ებისკოლოთი არის. მიუღლი მისი წარსული საღლაქ შორს დარჩა, ბურუსი გადაეფარა, ასე გონია სიხმარში მათო.....

საშოლ ოთახში იყო სისიო შემოვიდა და თან სანთელი შემოიტანა.

— ოპო! გაციკრა სისიომ.—ყოვლად სამღვდელი, თქვენ კიდევაც ვიძინებ?

— რაო?
— ჯერ ხომ აღრეა. ათი საათი მგონი არც კი იქნება.

დღეს სანთელი ვიყიდე, მინდოდა ქონით დამეხილეთ.

— გამახსენია.... სთქვა ყოვლად სამღვდელს და წამოჯდა.—მართლა უნდა ვიღწნოთ რამე, თორემ თავი ცუდითა მაქვს....

სისიომ დაეხადა პერანგი და სანთლის ქონით გულ-ზურგის ზელა დაუწყა.

ჰო, ესე, ჰო, ესე.... ამბობდა ყოვლად სამღვდელი: ღმერთო შენ მიშველით.... ესე, ესე... დღეს ქალაქში ვიყავ, იმასთანაც შევიერთ—რა ქეთა? დეკანოზ სიღმესისთან.... ჩაი დავლიეთ.... ის კაცი არ მომეწონს... ღმერთო შენ მოგებმდე!... ჰო, მაგრამ.... არ მაშეწონს!...

III

მთავარ-ებისკოპოსი მოხუცებულმა და ძალზე მსუქანი კაცი იყო ამასთანავე ქარბით იყო შეპყრობილი, რის გამოც მთელი თვეებით ლოგინში იწევა. ყოვლად სამღვდელი პეტრე ყოველ დღე ნახულობდა არქიელს და იმის მაგიერ მხოვნელებს იღებდა. ეხლა, როდესაც ყოვლად სამღვდელი შეუძლოთ იყო, უფრო მეტებით გრანობდა ყოველდღე იმის აზარაობას, ლოგინობას, რასაც თხოვდნენ, რის გამოც ტოვდნენ. მას აზარაზება მხოვნელების განუვითარებლობა, მშობობა. ეს ამოდენ გამოუსადეგარი წვირომანობა გვეჩვენოდა და ამბობავებდა. ყოვლად სამღვდელი პეტრეს კენწა, რომ ეხლა მიზეზს არქიელს, რომელიც ოდესღაც ახალგაზრდობაში სწეოდა: „სწეოდას ნების თავისუფლებაზე“. ეხლა უნდა რომ ჩაუვლიყო წვირომანობაში, რათ დავიწყებოდა ყველაფერი, ასე რომ ღმერთზეც კი არ ფიქრობდა... საზღვარ გარეთ ყოფნის დროს უტყვევლო ყოვლად სამღვდელი პეტრე ვადემიის რუსეთის ცხოვრებას, ამიტომ ეხლა აქ ცხოვრება ეძღვლებოდა: აქაური ხალხი ხეჭვარი, მთავრული ქალბერი სულელებით, სენინარელები და მათი მასწავლებლები გაუაზრებლობათ და სულ ველურებათ ეჩვენებოდა. შემოსული და გასული ქალიღმელი ათი ათასობით თივლებოდა. მერე როგორი ქალიღმელი! ბოლომდეც მთელ ეპარქიაში დიდლებს, ახალგაზრდებსაც და მოხუცებულებსაც, იმით ცოლებსა და შე-

ლებსა ყოფა-ქცევაში ნიშნებს უწერდნენ—ხოუბეს,ოთხებს, ხან-
 დისხან სამებასაც კი. და აი ამის შესახებ სერიოზული კილოთი
 დაწერილი ქაღალდები უნდა წაეკითხა და ხან ესაუბრა კიდევ
 ერთი წამი თავისუფალი დრო არა ჰქონდა, მთელ დღეს სული
 უწუბდებოდა და ყოვლად სამღვდლო პეტრე მხოლოდ მკვლევ-
 სიაში ყოფნის დროს ცოტა დაისვენებდა ხოლმე.

ვერ შეჩვეოდა აგრევე იმას, რომ თავისდა უნებუ-
 რათ შიშის ზარისა სცემდა ხალხს, მოუხედავთ იმისა, რომ სა-
 შინელი მშვიდი და თავმდაბალი იყო, ამ გუბერნიის მთელი

ხალხი, როდესაც კი შეხედებოდა საღმე, დაწერილიანებულთ
 და დამნაშავეთ ქვეცემბოდა. იმასთან ყოფნის დროს კრთე-
 ბოდნენ ყველანი და ფეხ ქვეშ ეგებოდნენ; მოხუცებული დე-
 კანოზებიც კი კანკალდნენ. ამ ცოტა ხანში ხომ ერთბა
 მთხოვნელში, მოხუცებულმა ღვდლის ცოლმა, სიტყვა ვეღარ
 გამოავლო შიშისაგან და გაწვილებული დაბრუნდა სახლში. ის
 ყოვლად სამღვდლო, რომელიც ხატრით ვერა ბედავდა ქა-
 დაგებაში ხალხზე უკუდი რამ ვთქვა, არასოდეს არ უსაყვე-
 ლურებდა მათ, ისე ებრალებოდა;—მთხოვნელთთან სულ

„ ა რ შ თ კ ი ნ ს „ ს ი ბ ი ნ ი მ უ რ ი

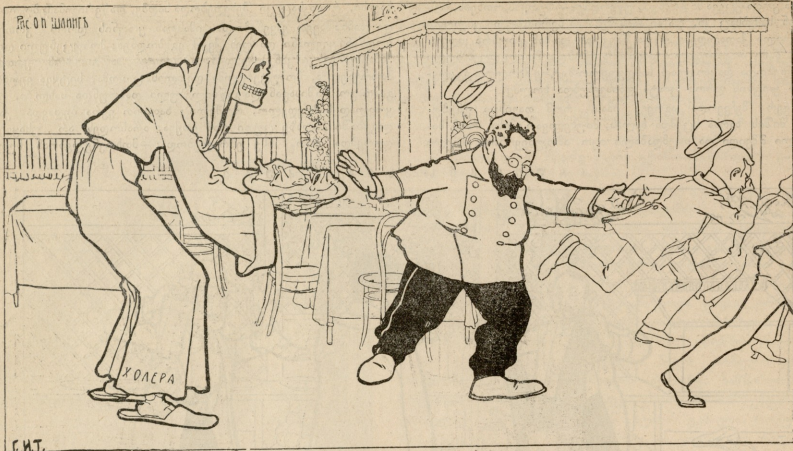
ჩი (11) შინაი, აბ
გ.მ.ტ.

სანატრია. ეს ძველი შარავლი რათ არის აქ?
 მებუფებტე. ჭო... ამით... ხნდახან ტერტელას ვწმუნდეთ...

მეორე სანატრია. ეს ჩუქები?
 მებუფებტე. ჭო... მან კარტიოდის ვახსავდით.

ჩი (11) შინაი, აბ

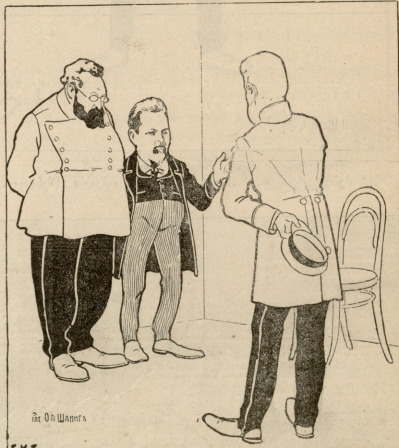
ხოლერა.—სიმ არ ინებებთ ჯროდებულ კაბეზს?

ერუოკის „სტარმახი“ არა, გზალობით: მე არ მუყვარს გარეულ ფრინელის სორტი, „ერუოკის“ წვერები კი დიდის საიმეფებით მიმართმევენ ზოდე მკაცრსანგს.

ერთიან ირეოდა, ჯავრობდა, თხოვნას ვადაუჯდებდა ხოლმე. მთელ იმ ხნის განმავლობაში, რაც მათი მუფუცება ექ არის, არც ერთი ადამიანი მას უბრალოთ, გულწრფელათ, ადამიანურათ არ გამოლოპარაკებია. მოხუცებული დედაც კი სხვა ნაირათ ექცეოდა. სულ სხვა-ნაირათ! მო, და, რა მიზეზია, რომ მარიამი სისოისთან გამით ლაპარაკობდა, ბევრს იცნოდა, იმასთან, შეიღოთან კი თავ-დაქერილი იყო, უფრო ხშირად გაიუცებელი, რადაცას ხათრობდა, რაც სრულებით არ უსდებოდა და არ შეეფერებოდა იმის მოხუცებულებას? ერთიან ერთი ადამიანი, რომელსაც თავისუფლათ ექირა თავი ყოვლად სამღვდლო პეტრესთან და არაფერს ერიდებოდა, მოხუცებული სისოი იყო, რომელსაც მთელი თავისი სიცოცხლე არქივლებთან სამსახურში ვაჭეარებინა და თერთმეტ-მთავარ გენკოპოს მოსწერებოდა. ამიტომ ყოვლად სამღვდლოც იმასთან უფრო კარგ გუნებაზე იყო, კარგათა გერნობა თავს, თუმცა მ. სისოი უზრდელი და ყბა-ლია კირ იყო.

სამშბათს წარცის შემდეგ ყოვლად სამღვდლო მთავარ გენკოპოსთან წავიდა, იქ მთხოველები მიიღო, იშფოთა, იჯავრა და შემდეგ სახლში დაბრუნდა. ისევ მუფულოთ იყო; დაწოლის ამირებდა, მაგრამ, შევიდა თუ არა სახლში, მამინათვე მოახსენეს, რომ ახალ-გაზრდა ვაჭარი ტრაკინი, შემომწირველი, გიხალათ ძალიან საქირო საქმეების გამო, უნდა უთუოდ მიეღო. ტრაკინი მთელ საათს დარჩა, ძალიან ხმა მაღლა ლაპარაკობდა, თითქმის ყვიროდა, მაგრამ ძნელი გასაგები იყო, რის თქმა უნდოდა.

—ღმერთმა ქმნას, რომ!—ამბობდა ტრაკინი წასვლის დროს — უეჭველად! ვარემოებისა ვამო, მუფუცე, ყოვლად უსამღვდლოესო! ვისურვებ რომ ამის შემდეგ ერთი შორეული მომსატრის წინამძღოლი მივიდა. ის რა წავიდა, საღამოს ლოკის კიდევ დარეკეს; ახლა კიდევ საყდარში უნდა წასულიყო. საღამოს ბერები მწყობრათ და აღფრთოვანებით ვალობდნენ. ახალგაზდა, შავ-წყვერიანი ბერ-მონაზონი ლოკებოდა. ყოვლად სამღვდლოს რომ ესმოდა ვალობდა შეიპატიმრის მიწავალ სისიას და შემკული დარბაზის შესახებ—ლოკების შეწინებს, კაემანს იყო არა, სულის სიმშვიდეს, მოსვენებას გრანობა და ფიქრით უბრუნდებოდა იმ დიდ ხნის წარსულს, ბაეკობის და ჭაბუკობის დროს, როდესაც ასევე ვალობდნენ სისის დარბაზის შესახებ. ესლა ეს წარსული ისე ცოცხლათ, მშვენირათ და სასიამოვნო წარმოუდგა, რომლის მსგავსი იქნება არას დროს არა უნახავს რა, იქნება იმ ქვეყანას ასეთვე გრანობით მოვიგონათ აქაური ჩვენი ცხოვრება! ვინ იცის! ყოვლად სამღვდლო საკუროთხველში იჯდა და კრემლები დაპალუბით ჩამოსდებოდა; ბნელოდა. მღვდელმ-თავარი ფიქრში იყო წასული; ის ფიქრობ-

ერუოკის „სტარმახი“-ს მთხიარა. — მუფუცემ სიმ დავთხოვეთ ერუოკაში უქსოებისა და უსუფუთობისათვის; ეხლა ვედა დავსაგებ, რომ სიმეფა ვარს:ქვერთამა?

და იმაზე უროდ ამ კიდევ მიიღწია იქამდის, სანამდის მიღწევა შესაძლებელი იყო იმის პირობაში მყოფ ადამიანისთვის; იმას წყაბდა, მაგრამ მაინც ყველაფერი ცხველათ არა უჭკონდა წარმოდგენილი: კიდევ რაღაც აკლდა, სიკვდილი არ უნდოდა; მაინც კი სულ გვანა, რომ რაღაც ყველაზე საჭირო, აკლდა, რის შესახებაც ოდესღაც ბუნდათ ოცნებობდა, და აწმყოშიც აღიღვებდა იგივე მომავლის იმედს, რომელიც ლეოდა იმის გულში ყმაწვილობაშიც, აკადემიაშიც და საზღვარ გარეთაც...

— დღეს რა კარვად ვალობენ! გაითქვა ყოვლად სამღვდლოდ:—რა მშვენიერია!

ი. გ.—რა.
(დასრულია იქნება)

რედაქტორ-გამომცემელი ალ. ჯაბაღიანი.